

NVE saksnummer 202119681

Tilsvar høringsuttalelser til søknad om konsesjon for Nye 132 kV-ledninger Bøylestad-Eyde

Fotovisualisering av løsning 2 ved Dalen. Foto: Norconsult

Desember 2022

1. FORORD

Agder Energi Nett AS (AEN) søkte 06.12.2021 om konsesjon for å bygge nye 132 kV-ledninger mellom Bøylestad og Eyde koblingsstasjoner med tilhørende ombygging/nybygging av 132/66 kV ledninger. Samtidig ble det også søkt om å bygge nytt Eyde og Bøylestad koblingsstasjoner.

De nye ledningene er planlagt bygd for å kunne forsyne batterifabrikken til Morrow Batteries ved Eyde energipark.

I dette notatet er det kun høringsuttalelser knyttet opp mot forbindelsene Bøylestad-Eyde som omtales.

2. INNHOLDSFORTEGNELSE:

1.	FORORD	2
2.	INNHOLDSFORTEGNELSE:	3
3.	SAMMENDRAG	4
4.	OVERSIKT OVER HØRINGSUTTALELSER	5
5.	GENERELLE MERKNADER	6
5.1	Fremtidsrettet nettstruktur	6
6.	NASJONALE MYNDIGHETER OG STATLIGE FORETAK	6
6.1	Telenor	6
6.2	Statnett	6
6.3	Avinor	6
7.	REGIONAL/LOKALE MYNDIGHETER	7
7.1	Statsforvalteren i Agder	7
7.2	Agder fylkeskommune	8
7.3	Froland kommune	9
7.4	Arendal kommune	9
8.	INTERESSEORGANISASJONER/LAG	9
8.1	Fortidsminneforeningen Aust-Agder lokallag	9
8.2	Skogeiernes grunneierutvalg v/Jon Anders Engelstjønn	10
8.3	Naturvernforbundet Arendal	10
8.4	Forum for natur og friluftsliv – Agder	11
9.	PRIVATE UTTALELSERS	11
9.1	Arne Inge Vålandsmyr	11
9.2	Olav Vangsnes	12
9.3	Ole Larsen Skjulestad	12
9.4	Jan Ole Skjulestad	13
9.5	Olav Austenå	14
9.6	Ragnar Bøylestad	15
9.7	Reidar Grøsle	15
9.8	Stian Dalen	17
9.9	Ole Morten Hommefoss	17
9.10	Nils Lyngroth	19
9.11	Svein Rangval Bøylestad	19

3. SAMMENDRAG

Det har kommet inn 19 høringsuttalelser (NVE ref. 20219681) som er direkte stilet til søknad om nye 132 kV-ledninger Bøylestad-Eyde. I tillegg har det kommet inn 2 uttalelser til søknaden for Bøylestad koblingsstasjon (NVE ref. 202203436) også inneholder kommentarer om ledningsforbindelsene.

For å lettere kunne se sammenhengen mellom innkomne høringsuttalelser og AEN sine kommentarer til høringsuttalelsene har AEN valgt å kopiere inn aktuelle deler av tekstene fra høringsuttalelsene i dette notatet som omhandler nye 132 kV-ledninger Bøylestad-Eyde. For å redusere lengden på notatet er tekster som er av mer generell karakter ikke kopiert inn og det samme gjelder høringsuttalelser som gjelder f.eks. koblingsstasjonene Bøylestad og Eyde som blir kommentert i forbindelse med et separat notat for koblingsstasjonene.

Uttalelsene er samlet i fire ulike grupper for å gjøre notatet mer oversiktlig og for letter å kunne søke opp uttalelsene.

- 6** Nasjonale myndigheter og statlige foretak
- 7** Regional/lokale myndigheter.
- 8** Interesseorganisasjoner
- 9** Private uttalelsers

4. OVERSIKT OVER HØRINGSUTTALELSER

Høringsinstans	NVE referanse
6) Nasjonale myndigheter og statlige foretak	
Telenor	202219681-14
Statnett SF	202219681-35
AVINOR	202119681-40
7) Regionale myndigheter	
<i>Agder Fylkeskommune</i>	202219681-14
<i>Statsforvalteren i Agder</i>	202219681-34
Froland kommune	202219681-17
Arendal kommune	202219681-37
8) Interesseorganisasjoner/lag	
Fortidsminneforeningen. Aust-Agder lokallag	202219681-12
Skogeiernes grunneierutvalg	202219681-20
Naturvernforbundet Arendal	202219681-21
Forum for natur og friluftsliv - Agder	202219681-32
9) Private uttalelser	
Arne Inge Vålandsmyr	202219681-18
Olav Vangsnes	202219681-22
Ole Larsen Skjulestad	202219681-23
Jan Ole Skjulestad	202219681-27
Olav Austenå	202119681-28
Ragnar Bøylestad	202219681-29
Reidar Grøsle	202219681-30
Stian Dalen	202219681-31
Ole Morten Hommefoss	202219681-33
Svein Ragnvald Bøylestad	202203436-12
Nils Lyngroth	202203436-13

5. GENERELLE MERKNADER

I dette kapitlet gir Agder Energi Nett (AEN) utfyllende merknader knyttet opp mot tema som er gjennomgående i flere av høringsuttalelsene. Temaet belyses i den konkrete høringsuttalelsen under og det henvises det til den generelle delen der det er relevant.

5.1 Fremtidsrettet nettstruktur

I uttalelsene til konsesjonssøknaden for ledningen Bøylestad – Eyde er det mange kommentarer på overføringskapasiteten til ledningene og flere stiller spørsmål til hvorfor ledningene ikke bygges for en spenning på 420 kV. For nærmere beskrivelse av situasjonen se vedlagt eget notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde», unntatt offentlighet.

6. NASJONALE MYNDIGHETER OG STATLIGE FORETAK

6.1 Telenor

Omsøkte 132kV kraftledninger, uansett omsøkt trasealternativ, vil kun medføre kryssinger med Telenors luft- og jordkabelanlegg. Såfremt kryssinger utføres i henhold til Forskrifter elektriske Forsyningsanlegg, FEF samt i samsvar med gjeldende REN anbefalinger, har Telenor ingen andre merknader til kryssingene.

Kommentar AEN: *AEN vil sørge for at kryssinger av Telenor sitt kabelnett utføres i henhold til Forskrifter elektriske Forsyningsanlegg, FEF samt i samsvar med gjeldende REN anbefalinger.*

6.2 Statnett

Det er et stort ønske om tilknytning i området, og enda større enn i 2020. Samtidig er mange av planene fortsatt umodne. 132 kV er omsøkt. Dette gir raskest tilknytning av forbruket. En endring til 420 kV systemløsning vil gi en stor forsinkelse i tid med tanke på Morrow Batteries ønskede tidspunkt for oppstart. Det vil også hindre næringsutvikling for andre aktører som også får nettkapasitet av disse nettiltakene. Statnett ser det derfor ikke som hensiktsmessig å endre løsning. Derimot ser vi at løsningen bør dimensjoneres slik at det er god fleksibilitet for fremtidig utvikling. Vi ser det som en mulighet at Agder Energis nye linjer (én eller begge), nå søkt som 132 kV, blir bygget klar for 420 kV. Dette vil trolig ikke forsinke prosessen i større grad, men vil gjøre at dersom alle planer i området realiseres kan Statnett etablere en ny 420 kV transformatorstasjon i området nær Morrow Batteries/Eyde.

Kommentar AEN: *Det vises til vedlagt notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde» unntatt offentlighet.*

6.3 Avinor

Kraftledningen vil gå ca. 4 – 5 km øst for Arendal lufthavn. Når det gjelder forhold knyttet til restriksjonsplanen rundt rullebanen (hinderflater) og andre operative hensyn, må tiltakshaver henvende seg til Arendal lufthavn, Gullknapp AS.

Avinor viser til gjeldende regler og forskrifter knyttet til rapportering, registrering og merking av luftfartsindre.

Det er foretatt en vurdering av konsekvensene for kommunikasjons-, navigasjons- og overvåkingsanlegg i forhold til oppgitt informasjon om tiltaket. Det vurderes at tiltaket ikke vil ha noen negative påvirkninger på Avinor sine tekniske systemer, hverken på radionavigasjons-, kommunikasjons- eller overvåkingsanlegg

Kommentar AEN: Tiltakshaver sendte en forespørsel til Arendal lufthavn den 30. november for å få verifisert at omsøkt tiltak ikke har innvirkning på flyplassen. AEN har ikke mottatt svar på denne henvendelsen.

AEN er kjent med regler og forskrifter knyttet til rapportering, registrering og merking av luftfartsindre. Omsøkt løsning vil ikke utløse krav til merking av luftfartshindre.

7. REGIONAL/LOKALE MYNDIGHETER

7.1 Statsforvalteren i Agder

Selve høringsdokumentene opplyser saken tilfredsstillende for tema som berører land, men er mer mangelfull for tema vann. Statsforvalteren savner en mer tydelige vurderinger knyttet til vannforskriften §12 og tydeligere beskrivelser av avbøtende tiltak slik at økologisk kvalitet i nedenforliggende vassdrag ikke forringes. (<https://www.vannportalen.no/aktuelt/2021/nye-presiseringer-om-bruk-av-vannforskriftens--12/>). Vannforskriften skal inngå i alle planfaser. Denne mangelen kan rettes opp før anleggsstart.

Økologisk kvalitet kan forringes ved at det etableres barrierer i bekkene (krysningspunkter), ved at hogstfasen medfører avrenning av salter fra jord eller ved at sulfid i berggrunnen ikke er håndtert på en miljøforsvarlig måte. Fremtidig hogst under linjer kan forårsake at det oppstår barrierer hvis kvist mm som blir leggende igjen i terrenget havner i bekken. Manglende kantvegetasjon kan resultere i økt begroing i bekkene. Statsforvalteren forventer at det gjøres vurderinger i henhold til vannforskriften. Dette kan løses ved at det lages en vannhåndteringsplan som gjøres gjeldende både for anleggsfasen, men også driftsfasen.

Statsforvalteren vil påpeke at all bekkekryssing er tiltak som krever tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Det er ål i hele området. Det er anadrom fisk nedstrøms koplingsstasjonene. Søknaden skal derfor både behandles av fylkeskommunen og av Statsforvalteren. Ettersom miljønotatet ikke inkluderer fisk vil vi på dette planstadiet påpeke at samtlige kryssinger skal omsøkes og at kryssingsmetodene som velges ikke skal forringe bekken som oppvekstområde eller skape varige barrierer. Dette gjelder også der bekker krysses med klopper.

All massetransport inn og ut av anleggsområdene skal sjekkes for fremmede arter.

Det antas at noe kantvegetasjon må fjernes. Fjerninga av kantvegetasjon er søknadspliktig etter vannressurslovens § 11. Statsforvalteren skal behandle disse søknadene. Når Mossevatnet og tilstøtende våtmarksområder krysses, må det tas særlig hensyn til

vegetasjonen. Midlertidig fjerning av kantvegetasjon er også søknadspliktig etter samme paragraf. Krav om reetablering av kantvegetasjon kan bli krevd flere steder.

Det legges opp til så høye master at kraftlinjene vil ligge høyere enn naturlige skog i området. Statsforvalteren kjenner ikke til om en slik plassering av kraftlinjer er bedre eller verre i forhold til fugletrekk. Trolig vil fugl som trekker langt fly høyere enn i det sjiktet som kraftlinjene trekkes. Hvis NVE har kunnskap / erfaringer knyttet til kraftlinjer og fugl som tilsier at den foreslåtte plasseringen er uheldig forutsetter vi at den mest miljøvennlige løsningen velges.

Det vil være behov for skogrydding, både i anleggsfasen og i videre drift. Dette skal utføres i vinterhalvåret. Dette betyr at det kan være vanskelig å samle kvist fra terrenget. Å fjerne dette fra bekker må være en prioritert oppgave når snøen forsvinner.

Kommentar AEN: AEN vil før anleggsstart utarbeide en vannhåndteringsplan. Planen vil vurdere tiltak i drifts- og anleggsfasen opp mot vannforskriftens § 12. Basert på vannhåndteringsplanen vil det bli utarbeidet nødvendige søknader etter vannressurslovens § 2 og eventuelt lov om laksefisk og innlandsfisk. Arbeidet vil starte opp parallelt med MTA-planarbeidet. AEN er innforstått med at nødvendige tillatelser etter disse lovverkene må være på plass før anleggsarbeidene kan starte.

AEN vil sørge for å fotografere alle bekkekryssinger før og etter anleggsfasen.

Dersom det blir aktuelt å fjerne kantvegetasjon vil AEN søke Statsforvalteren om fjerning av aktuell kantvegetasjon. AEN vil etter endt arbeid sørge for eventuell rehabilitering av kantvegetasjon dersom det blir aktuelt.

Ifølge NOF rapport 2-2004 Fugler og kraftledninger henvises det til Bevanger (1994). Der trekkes det frem at; «I skog vil trolig kollisjonsrisikoen være mindre der faselederne henger under trehøyde, siden de fleste fuglene da flyr over dem». Bortsett fra dette er ikke AEN kjent med at denne problemstillingen har vært særlig undersøkt. Trolig vil høyde ha størst effekt på hvilke arter som blir utsatt, i forhold til hvilke arter som har leveområde i skog og hvilke som bruker luftrommet over.

MTA-planen vil stille krav til opprydding av hogstavfall. Normalt stilles det krav om at det ikke skal legges hogstavfall nærmere enn en angitt avstand fra turstier, vann og vassdrag. MTA-kart brukes normalt aktivt ute i terreng i byggefasen. Selv om det er snødekket vil man ut i fra georefererte kart alltid kunne ha oversikt over mo man jobber nær vann og vassdrag.

7.2 Agder fylkeskommune

Med bakgrunn i prinsipp om å minimere arealinngrep og samle naturbelastningen, bør nærhet til dagens trasé prioriteres.

Viser til delvis utført arkeologisk registrering (fase 1), på strekket mellom Bøylestad og Eyde (vår referanse 21/23075). I epost av 07.07.22 bekreftes det at fase 2 av den arkeologiske registreringen utsettes til våren 2023, når eventuell MTA-plan foreligger. Dette for å unngå en unødvendig stor og kostbar registrering av flere alternative traséer. Vi har sendt ut budsjett for fase 2 registrering, på bakgrunn av alle de mulige steder med fysiske terrenginngrep som tilkomstveier, riggplasser, mastepunkt mm. på det gitte tidspunkt (juli 2022). Akseptskjema for registreringen er ikke blitt underskrevet.

Fylkeskommunen minner om at dersom oppgradering av eksisterende veinett eller nye permanente terrengtraséer eller riggplasser medfører inngrep i vann eller vassdrag (eksempelvis ved legging av kulvert) skal tiltaket vurderes etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.

Selv om omsøkte alternativer i stor grad følger eksisterende trasé, vil tiltaket medføre en sammenhengende forringelse av friluftslivskvalitetene. Både ledningstraseer og veianlegg vil øke i omfang. De permanente konsekvensene for friluftsliv vil først og fremst være en generell forringelse av naturopplevelser. Det bør forventes at Agder Energi har nær kontakt med kommunene og lokale lag og foreninger i anleggsfasen, slik at de negative konsekvensene for utøvelse av friluftsliv blir minst mulig. Fylkeskommunen mener det er viktig at det sikres omlegging/skiltning der arbeidet kommer i konflikt med viktige turstier, slik at ferdsel kan kanaliseres og ikke hindres.

Kommentar AEN: AEN har signert akseptskjema for utførelse av lovpålagte kulturminneundersøkelser og legger til grunn at dette blir utført våren 2023. For kommentarer knyttet til vann og vassdrag henvises det til kommentarer gitt til Statsforvalteren. AEN legger opp til å fortsette den gode dialogen med berørte grunneiere og interessenter i utbyggingsfasen. Hensiktsmessige tiltak for å sikre friluftslivet i planområdet vil bli drøftet med berørte interessenter.

7.3 Froland kommune

Froland kommune er positive til oppgradering av ledningsnettet for å imøtekomme kraftbehovet til Morrow Batteries, men har følgende merknad til konsesjonssøknaden: Kommunestyret ber om at det tas hensyn til eventuelle framtidige utbygginger av kapasiteten til kraftnettet.

Kommentar AEN: Det vises til vedlagt notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde» unntatt offentlighet.

7.4 Arendal kommune

Arendal kommune slutter seg til NVE sin prioritering hvor løsning 2 med traseføring øst for Eikelandsknatten er omsøkt og gitt førsteprioritet.

AEN tar uttalelsen til orientering.

8. INTERESSEORGANISASJONER/LAG

8.1 Fortidsminneforeningen Aust-Agder lokallag

Har ikke uttalt seg konkret til saken, men oversendt en uttalelse til ny arealdel (Arendal kommune).

Kommentar AEN: AEN tar uttalelsen til orientering. AEN har hatt en løpende dialog med kulturminnemyndighetene hos Agder Fylkeskommune. AEN har fått en vurdering av

undersøkelsesplikten etter kulturminneloven i 2022. Dette har resultert i at det planlegges feltundersøkelser i løpet av våren 2023.

8.2 Skogeiernes grunneierutvalg v/Jon Anders Engelstjønn

Kraftoverføringsbehovet må samles på færre linjer. Det etterlyses en samlet plan for strømbehovet til industrietableringer i tilknytning til batterisatsingen i Eyde næringspark. Så langt en forstår viser erfaringene fra mer framskredne batterisatsninger at det vil bli et stort behov for underleverandørindustri. Industri som også trenger strøm. Det kan bli behov for enda flere nye kraftlinjer. Ansvarlig konsesjonsmyndighet, NVE, må vurdere det samlede kraftbehovet når søknaden for de to planlagte linjene til Morrow behandles.

Tallgrunnlag i konsesjonssøknaden viser at uansett trasevalg berøres godt over 600 dekar produktiv skog med de to nye kraftlinjene. Nok er nok. En samlet framtidig kraftgate på over 100 meter oppfattes som uakseptabelt.

Det samlede framtidige strømbehovet til Arendal må kartlegges. Vi vet at store kraftlinjer kan erstatte flere mindre linjer. Løsningen kan være at sentralnettet (420 kV) føres helt fram til Morrow fra Bøylefoss. Ansvarlig myndigheter må ikke isolert vurdere linjene som skal dekke behovet til Morrow. Det langsiktige behovet for

linjekapasitet må fram i lyset og konsekvensene av unormalt brede kraftgater vurderes. Smalere kraftgater er positivt for friluftslivet. Med store linjer og master vil linjespennene kunne bli lengre og naturinngrepene mindre.

Det følger av konsesjonssøknaden at Agder Energi er positiv til å se på muligheten for å la skog stå igjen der det er tilstrekkelig høyde mellom trær og tråder. Særlig vil dette gjelde dalbunner. Skogeiernes kontaktutvalg mener hensynet til eksisterende utvokst skog i kraftlinjegatene bør hensyntas i størst mulig grad. Særlig vil

i gjenstående skog kunne dempe landskapsvirkningen av linjene i de bebodde område. Edelløvskogområder kan ha stor opplevelsesverdi i seg selv.

Kommentar AEN: *Det vises til vedlagt notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde» unntatt offentlighet. Når konsesjonen er ferdig behandlet og det foreligger et eventuelt vedtak vil AEN starte detaljprosjektering av ledningsforbindelsene. Da vil man kunne vurdere muligheten for å spenne over stående skog. Normalt prioriteres det å etablere 0-belter (ingen hogst) der man krysser viktige skogsbiotoper (ref. miljørapport/naturmiljø) og i områder der dette har stor betydning for friluftsliv/synlighet. Muligheten for å ha 0-belter er imidlertid i stor grad styrt av terreng og muligheten for å finne egnede mastepunkt. Hensynet til å bygge driftssikre (tresikre) forbindelser er svært viktig for AEN. 0-belter kan derfor ikke etableres dersom det er en reell risiko for at trær kan vokse opp i linene eller der det er sannsynlig med trevelt inn mot ledningene. AEN gjennomfører alle linjeryddingsprosjekter med prinsippet om at lavtvoksende trær/busksjikt i størst mulig grad skal settes igjen.*

8.3 Naturvernforbundet Arendal

Kommentar AEN: *Høringsuttalelsen var ikke vedlagt skjemaet, datert 08.11.2022, for innsending av høringsuttalelse til NVE.*

NVE har gjentatt ganger purret Naturvernforbundet uten respons.

8.4 Forum for natur og friluftsliv – Agder

FNF Agder ber om at NVE

- vektlegger natur- og friluftslivsverdier ved valg av trasé
- vurderer samlet belastning for naturmangfold og friluftsliv i regionen ved valg av trasé
- setter vilkår til konsekvensreducerende tiltak for natur og friluftsliv i konsesjonen, som er i tråd med forslagene i miljørapporten.

Nye 132 kV kraftledninger mellom Bøylestad og Eyde er ett av svært mange igangsatte og planlagte arealinngrep i denne regionen. Flere av disse er svært arealkrevende som batterifabrikken kraftledningene skal forsyne og utbygging av ny E18. Vi ber NVE om også vurdere samlet belastning for naturmangfold og friluftsliv i regionen ved valg av trasé.

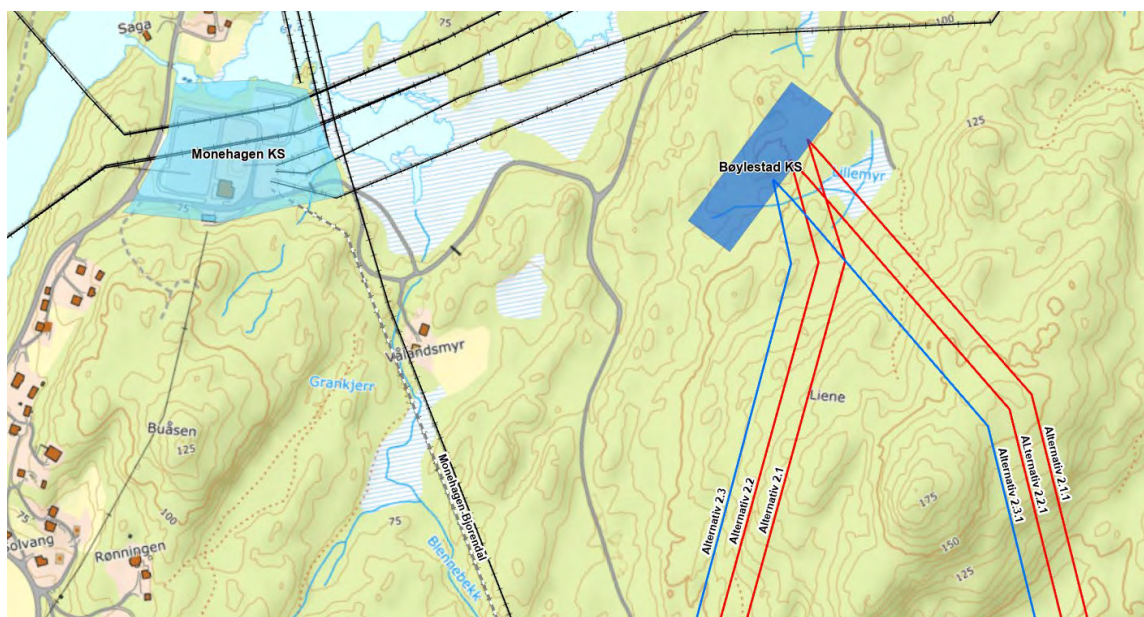
Kommentar AEN: *AEN tar Forum for natur og friluftsliv sine innspill til anbefalte hensyn i et eventuelt konsesjonsvedtak til orientering. Metodikken som er benyttet tar inn betydningen av eksisterende og planlagte utbygginger (gjennom definisjon av 0-alternativet for konsekvensutredninger).*

9. PRIVATE UTTALELSERS

9.1 Arne Inge Vålandsmyr

For Vålandsmyrs del er traseen øst for Eiklandsknatten langt å foretrekke, da den her neppe blir synlig fra eiendommen. Når den vestlige linja forbi Vålandsmyr skal tas ned, håper vi sterkt at stolpen til den østlige linja, som nå står i hagen, blir flytta.

Kommentar AEN: *AEN tolker uttalelsen til å gjelde eksisterende 66 kV-ledning forbi bygningene ved Vålandsmyr. Nærmeste bygning er i dag registrert som en fritidsbolig, mens bygg nummer to er registrert som «annen bygning». Dersom AEN får konsesjon vil eksisterende 132 kV (Monehagen-Bjørendal) bli revet forbi Vålandsmyr, mens eksisterende 66 kV-ledning vil bli stående. Fremtiden til 66 kV-ledningen er uavklart, men på grunn av alder og tilstand vil det være aktuelt å fornye eller sannere ledningen i løpet av de neste 5 – 10 årene.*

Figur 1. Utsnitt av omsøkt tiltak ved Vålandsmyr.

9.2 Olav Vangsnes

Synes det er dumt at det bygges to 132 kV-ledninger fremfor at det bygges en 420 kV-ledning. Sistnevnte vil ta mindre plass. På min eiendom er det snakk om et strekk på omlag 1,7 km. Jeg har allerede en kraftgate på omlag 40 m gående på tvers. Med 2 stk. 132 kV ledninger utover dette så snakker vi en kraftgate på 100 m - minst. Det er veldig leit både for naturen og gården og miste så mye skog.

Agder Energi har sagt til meg at grunnen til at de ønsker 2 stk. 132 kV er at det rett og slett er billigere. Sikkert billigere for dem å sette opp, pluss at grunneier i bunn og grunn blir betalt tilnærmet ingenting for tapet av grunn. Det er snakk om ganske mange kubikk med tilvekst i året som jeg blir frarøvet. Agder Energi sier også at den minste av de to allerede eksisterende linjene skal oppgraderes til 132 kV på sikt.

Om det blir som det spås så vil det komme mye annen industri i området rundt fabrikken og da vil det også være ytterligere behov for strøm. Det er da forferdelig leit at de da ikke har bygd 2 420 kV linjer ut slik at det vil være nok strøm der ute. For jeg ser da for meg at det vil bli behov for en enda bredere kraftgate.

420 kV linje vil også være høyere og ha større spenn slik at det kan være mulig å benytte grunnen under linjene i dalsøkkene. For min del ville det være å foretrekke at de gikk parallelt med allerede eksisterende linje slik at det ble bare en gate på eiendommen. Fortrinnsvis østlige alternativ. Dette ville kreve mindre hogst. av edelløvtrær.

Kommentar AEN: Det vises til vedlagt notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde» unntatt offentlighet. AEN tar innspillet til foretrukket løsning til orientering.

9.3 Ole Larsen Skjulestad

Jeg mener det er en unødvendig sløsing med areal når det nå blir tillagt to nye linjer parallelt med de to eksisterende, og en økning i korridor fra 40 m til 100 m etter utbygging. Vi er klar over at denne utbyggingen heller ikke er nok, og at det derfor vil bli behov for enda større bredde på korridor på litt lengre sikt. Jeg mener at NVE her burde satt foten ned og forlangt at den nødvendige økning i kapasitet burde medføre etablering av en ny 420 kV linje, og at de

flESTE av de eksisterende linjene kunne saneres og grunnen tilbakeføres til skogeierne for ny etablering av skog.

Jeg vet at prosjektet med etablering av MORROW haster og at det ikke er mulig med tiltak som kan forsinke deres oppstart. Men det forventes fra skogeierhold at det settes som et krav at prosessen med planlegging og bygging av en ny stor linje starter så snart som mulig slik at en vil kunne ha denne klar til neste utvidelse av kapasitet.

Kommentar AEN: Det vises til vedlagt notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde» unntatt offentlighet.

9.4 Jan Ole Skjulestad

Forstod at med de to ny linjene på 132 kV så blir det akkurat nok til batterifabrikken. Siden det nå er planlagt minst 2000 mål til med industri i samme område, vil det vel bli behov for enda en ny utvidelse om kort tid?

Slik jeg forstår det vil to små linjer på 132 kV lage et 60 meter breiere sår i landskapet, mens dersom det blir bygget ei stor linje på 400 kV ville det bare kreve ei ny gate på 40 meter ekstra, og man ville fått 140 MW ekstra. Ei slik stor linje vil altså spare ganske mye skog som ikke er hogst klar, og den bli så høy at den ikke vil være i veien når man skal drive skogen med store skogsmaskiner og lignende. Kan det da kalles langsiktig å bygge 2 linjer på 132 kV. Er dette valget bare pga. økonomi og dårlig tid?

Den andre tingen jeg vil spør om er kryssing av linjene midt over hengebrua ved Skjulestad Lonene. Dette et av de fineste friluftsområdene i Arendal og det blir mye brukt av turgåere. Her bør det være om å gjøre at linjene blir minst mulig synlig. Jeg tror det vil bli minst mulig synlig dersom man lar den nye linja ligge Sør-vest for den gamle i dette området. Dette vil vel også være en fordel dersom det skal gjøres noe med de gamle linjene på sikt.

Kommentar AEN: Det vises til vedlagt notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde» unntatt offentlighet. AEN tolker uttalelsen slik at grunneier ønsker Løsning 1 fremfor Løsning 2, på grunn av at dette gjør at de ny ledningene kommer lengst vekk fra hengebroen ved Skjulestadlonene og reduserer konflikt med to reirlokalteter (sensitive arter) i området. AEN tar innspillet til foretrukket trasevalg til orientering. Tiltakshaver er kjent med de to hekkelokalitetene som omtales. Disse er kartfestet og vurdert i vedlegg 6.1 til konsesjonssøknaden (dokument unntatt offentlighet).

Figur 2. Kartutsnitt med omsøkt løsning 1 og 2 ved Skulestadlonene.

9.5 Olav Austenå

Er grunneier i linjetraséen det søkes om konsesjon til. Har allerede 2 linjer som går over eiendommen min og ved å bygge 2 linjer til vil det gå vekk mye skogsareal på både min eiendom og andre eiendommer som blir berørt. Og i tillegg har Arendal kommune allerede rasert mye skogsområder ved sine industriområder, både vedtatte og planlagte områder sånn at statlige myndigheter må ta hensyn til det. Er ikke mye skogsområder igjen i området ved min eiendom.

Blir ikke mye pent visuelt heller med 2 linjer til som også skal bygges med høyere master i områder som er brukt mye til turer og friluftsliv. Er også bekymret for tilgang til egen eiendom ved en eventuell konsesjon under byggeperioden. For hvis de ikke tar hensyn vil de blokkere all tilgang til skogen via eksisterende veinett. Har sendt innspill om dette, men vet ikke om det blir tatt hensyn til. De bør få en veldig streng plan å forholde seg til ved eventuell konsesjon når det gjelder terreng ødeleggelse for der har det ikke vært mye bra ved tidligere arbeid på eksisterende linje.

Kommentar AEN: Detaljprosjekteringen vil avdekke behovet for skogrydding i rettighetsbeltet. AEN er positiv til å se på muligheten til å sette igjen mest mulig skog gjennom det videre arbeidet, men dette må ikke gå på bekostning av sikkerheten.

Når det gjelder tilgang til eiendommen og bruk av lokalt veinett vil dette bli inngå som en del av Miljø, transportplanen og anleggsplanen (MTA) som skal utarbeides. Alle veier og adkomster, som skal benyttes i forbindelse med byggingen, vil bli beskrevet i transportplanen og merket i kart. Det vil bli inngått avtaler med den enkelte grunneier om bruk av veier.

9.6 Ragnar Bøylestad

Med Morrow sitt enorme behov for strøm og alle andre etableringer ute ved batterikysten kan jeg ikke forstå at det velges 2 stk. 132 kV linjer, 60 meter linjegate, i tillegg til Arendals Fossekompagni sin gamle linje. Dette blir jo en linjegate på ca. 100 meter. I tillegg hører man at det fort kan bli flere 132 kV linjer, dersom det etableres mere ute ved kysten.

Hvorfor velger ikke Statnett en 420 kV ut til kysten med en gang i den gamle traseen til Bøylefoss kraftstasjon sine linjer. Natur ødeleggelsene blir jo mye mindre og samfunnsnyttene må jo være stor med en 420 kV linje.

Valg av linje trasse fra Bøylestad og ut til kysten er jeg enig i bør holde seg mest mulig inntil eksisterende linje. På de 2 alternativene fra Bøylestad etter koblingsstasjonen bør øst siden av Eikelandsknatten brukes.

Da leder man linjene lengst mulig vekk fra bebyggelsen på Bøylestad og linjene blir mye mindre eksponert for innsyn sett fra Bøylestad, Herselvannet.

Dersom dette alternativet velges er det naturlig at den gamle trassen fra Monehagen legges vekk fra husene i Vålansmyr og at alle linjene ledes vekk via øst siden av Eikelandsknatten.

Kommentar AEN: Det vises til vedlagt notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde» unntatt offentlighet. AEN tar innspillene knyttet til foretrukket trasealternativ til orientering. Vedrørende uttalelsen knyttet til bebyggelsen ved Vålansmyr henvises det til merknad gitt til Arne Inge Vålansmyr sin høringsuttalelse.

9.7 Reidar Grøsle

Jeg bor på småbruket Kleivene (gnr. 35 bnr. 27, Engelstjønneveien 30) og en av de boligen som blir sterkest negativt berørt av den planlagte utbyggingen. Utbyggingen vil gi 4 store høyspentlinjer med en bred ryddegate og i alt 20 store strømkabler (mot 2 høyspentlinjer med 8 strømkabler i dag) rett i synsfeltet mot syd og sydvest hvor det er mest sol og den fineste utsikten mot vannet, kulturlandskap og beiteland.

De nye 132 kV kraftlinjene vil være langt kraftigere og ha større belastning hele døgnet. Summere en total kV vil den bli 462 kV mot 198 for de to eksisterende og gi langt høyere stråling. Høyspentlinjene vil gi uerstattelige negative virkninger på natur og kulturlandskap og virke skjæmmende for utsikten. Så bred linjeføring med høyere master vil og merkes godt i form av skygging for sol på sommerkvelder og på dagtid i vinterhalvåret. Dette oppleves som svært dramatisk og vil påvirke bokvalitet og verdien på eiendom svært negativt.

En må kunne forvente at en så store investeringer fra samfunnets side på tilrettelegging og som vil skaper store inntekter og ringvirkninger kan kompensere de 2-3 boligene som blir hardest rammet av disse negative virkning. Det bør ytes erstatning for ulemper og verdireduksjon av eiendommen. Utbygger må dekke kostnader til nødvendig faglig bistand til å fremme krav.

Det må brukes landskapsarkitekter i arbeidet med plassering og tilpassing av master og farge på disse og vi som er berørt må involveres. Det må og lages planer og retningslinjer for kraftverkets arbeid med rydding, landskapspleie og skjøtsel i ryddebeltet der de går i

nærheten av bebodde områder. Her ved Kleivene går og gamle Sørlandske hovedvei og skiløypene mot Granestua og det er viktig at ryddegaten og liene blir fine og ryddige.

Alternativ 2 (Løsning 2) må velges da dette gir minst ulemper.

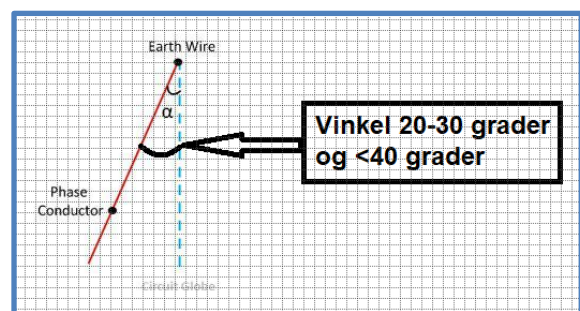
Det gjennomføres en faglig analyse om hvor mange topp kabler det trenges for å sikre mot lyn, eller om det er andre teknikker for lynsikring uten topp kabler. Kan ikke se at det er godt nok dokumenter i foreliggende søknad.

Kommentar AEN: AEN vedkjenner at småbruket til Reidar Grøsle er ett av bolighusene som blir mest negativt påvirket av tiltaket, gjennom økt synlighet. Dette er også tillagt vekt i fagutredningene som er utført. Selv om det ikke er utført magnetfeltberegninger for dagens situasjon stemmer det som Grøsle sier at magnetfeltet etter utbygging vil bli større enn det er i dag. Utførte magnetfeltberegninger viser at feltverdiene ved småbruket ikke vil overstige fastsatte grenseverdier knyttet til utredningskravet på $0,4 \mu\text{T}$. Dersom AEN får konsesjon på løsning 2 (bygging i parallell på østsiden) vil det være begrensede muligheter for å justere på mastepunktene nord og sør for Engelstjønn. Høyden på disse mastene vil bestemme hvor mye skog i klausuleringsbeltet som kan bli stående. Det vil være mulig å bygge noe høyere master for å spare mer skog, men da vil også mastene bli mer synlig. AEN er positive til å drøfte disse avveiningene med Grøsle i forbindelse med detaljprosjekteringen. Vi er også positiv til å vurdere om synlige mastepunkt bør utformes i en annen farge enn standard fargevalg for komposittmaster (grå).

Detaljprosjekteringen vil avdekke behovet for skogrydding i rettighetsbeltet. Ved Engelstjønn er det gjort innledende vurderinger som viser at det trolig vil være mulig å sette igjen en del skog i dette spennet. Her er det også kartlagt viktige skogstilknyttede naturtyper som AEN ønsker å unngå hogst i, så langt det er mulig. Føringer for begrenset hogst og etablering av 0-belter i forbindelse med førstegangstrydding vil bli tatt inn i skjøtselsplaner for senere vedlikeholdshogst.

Der hvor nye kraftlinjer kommer svært nær bebyggelse, kan det føre til ulemper på gjenværende eiendom. AEN vil vurdere og eventuelt tilby kompensasjon til de grunneiere som får store ulemper, i tråd med gjeldende erstatningsregler og praksis.

Når det gjelder topplinene skal disse beskytte mot lyn. Ifølge faglitteraturen vil en vinkel på mellom 20° og 30° mellom toppline og fase gi ganske god beskyttelse og vinkelen bør ikke overstige 40° . Omsøkt mastetype er beregnet for horisontalt oppheng av de strømførende linene og da må ledningen bygges med to toppliner for å beskytte de ytterste fasene.

9.8 Stian Dalen

Figur 3. Utsnitt fra høringsuttalelse.

Undertegnede vil understreke betydningen av å sette igjen skog i områdene markert med pilmarkør ovenfor. Skogen som vesentlig er eikeskog, er oppspart gjennom mange år.

Hvis eikeskogen får stå, vil innsynet mot de nye mastene sett fra fylkesvei 421 bli redusert. Hogges skogen derimot ned helt ned til jordkanten, vil det bli et åpent hull i landskapet som ikke er ønskelig.

En vil også kommentere atkomsten opp i heia til de nye mastepunktene. Eksiterende hestevei/traktorslepe går gjennom eikefelt. En frykter at denne traseen må gjøres bredere ved å hogge trær. For å unngå dette ønsker undertegnede at adkomsttraséen markert med rett strek benyttes (se figur). Den er i hogstbeltet til Molandslinja.

Kommentar AEN: Detaljprosjekteringen vil avdekke behovet for skogrydding i rettighetsbeltet. Ved Dalen er det naturlig å plassere mastepunkt på høydedragene på hver side av Dalen. Dette gjør at det trolig vil være mulig å sette igjen en del skog i dette spennet. AEN er positiv til å se på muligheten til å sette igjen mest mulig skog gjennom det videre arbeidet. En beskrivelse av 0-belter vil bli gitt i MTA-planen.

AEN er positiv til å gjøre en vurdering av om det er mulig å benytte ryddegaten til eksisterende 22 kV-ledning (Molandslinja) for å ta seg opp til mastepunktene nord for Dalen. Hvorvidt dette er en mulighet eller ikke kan vi ikke svare på før vi har hatt en befaring. Erfaringsmessig vet vi imidlertid at det ofte kan være utfordrende å ta seg frem med større terrenggående kjøretøy i eksisterende ryddegater, og på grunn av den spenningsatte ledningen vil det også være utfordrende å gjøre tiltak for å øke fremkommeligheten.

9.9 Ole Morten Hommefoss

Ønsker klarhet i hvilke viktige biotoper som er grunnlaget for å ikke søke konsesjon på løsning 3. Grunnen til at jeg lurer på dette er at jeg har «Rødmerkede» nøkkel biotoper i min skog. Dette går frem av Skogbruksplanen (Gnr. 27 Bnr. 2).

Hvorfor søkes det om 2x132kV-ledninger og ikke mer når kapasiteten på disse allerede er «sprengt» ved Batterifabrikken og Eydehavn. I tillegg forventes det ytterligere næringsbygg og antagelig mer bebyggelse i forbindelse med fabrikkens også trenger energi.

Hvorfor bygges det da ikke en større linje i samme trasse som kan forsyne Batterifabrikken, havna og fremtidige næringsbygg i det aktuelle området. I tillegg til fremtidsrettet tankegang vil det beslaglegge mindre grunn.

Hvorfor blir ikke erstatningene utbetalt som en årlig leie av grunnen på lik linje med nett leie som innkreves av strøm-forbrukere? Viser til at andre aktører (mobilmaster) opptrer med enten engangsutbetaling eller løpende leie av grunn.

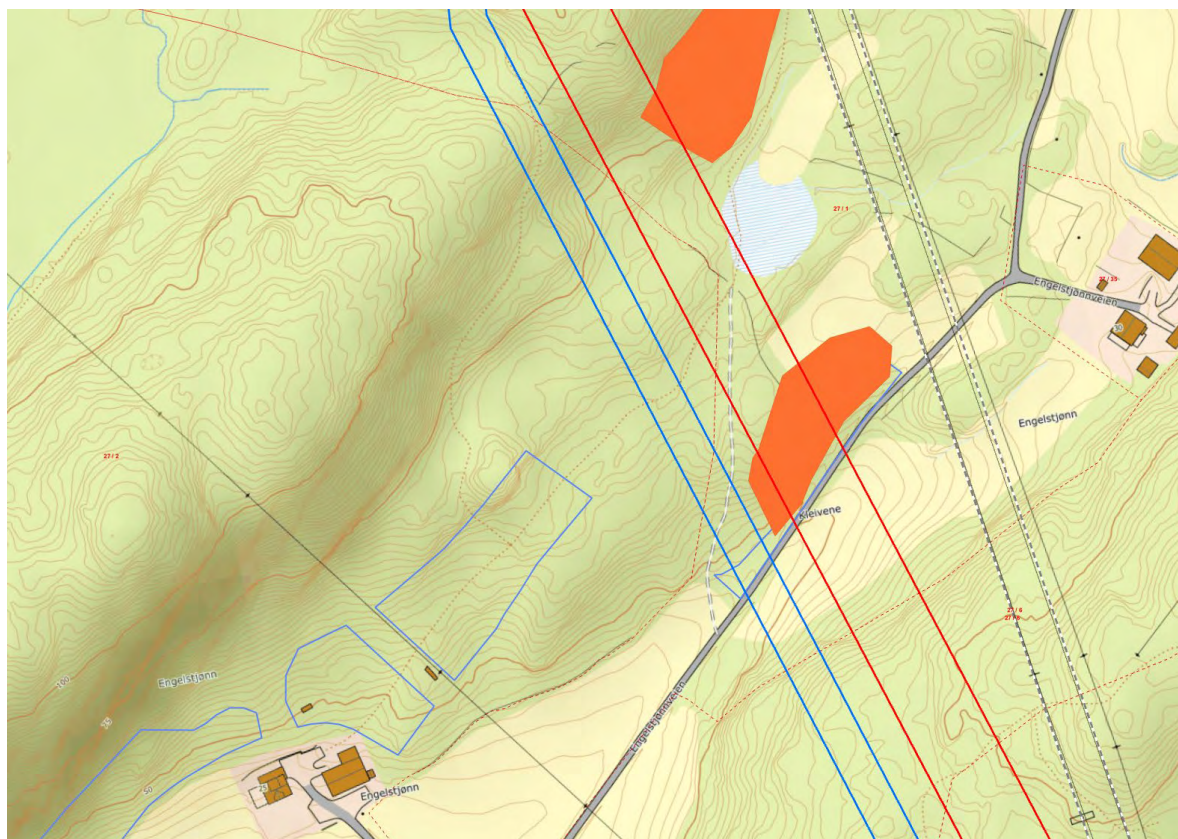
Kommentar AEN: AEN har engasjert Norconsult for å gjøre nødvendige kartlegginger og konsekvensutredninger av tiltaket. De har utført feltbefaringer og gjort nye registreringer sommeren 2021. Både nykartlegginger og konsekvensvurderinger er fastsatt av anerkjent metodikk, henholdsvis NiN-metodikk og M-1941.

Norconsult har identifisert to nye områder nær eiendom 27/2 (se kartutsnitt under). Eksisterende kunnskap som Miljøregistreringer i skog benyttes som grunnlag for å vurdere hvilke områder som bør befares. Den nøkkelbiotopen nær eiendom 27/2 som blir berørt er kartlagt og vurdert til å ha stor verdi (langs Engelstjønneveien). Denne lokaliteten mener AEN det er muligheter for å spenne over uten å rydde skog. En endelig avklaring rundt dette blir først klart etter at detaljprosjekteringen er utført. De øvrige nøkkelbiotopene på eiendom 27/2 er ikke vurdert å bli direkte berørt av tiltaket. Den nærmeste nøkkelbiotopen vil ligge ca. 10-15 meter utenfor nytt ryddebelte (dersom dette også ikke blir et 0-belte uten hogst).

De to naturtypene vist i kartutsnittet under, samt 3 øvrige naturtyper nord og sør for dette har vært med på å gi en samlet vurdering av at løsning 2 (bygging i parallell, på østsiden) gir noe negativ konsekvens for fagtema naturmiljø. Løsning 3 berører mange flere naturtyper med betydelig verdi (13 stk). Flere av naturtypene med stor og svært stor verdi vil trolig bli fullstendig tapt på grunn av ryddebeltet. Løsning 3 er derfor vurdert å gi større negativ konsekvens (svært stor negativ) enn prioritert løsning 2.

Hovedregelen ved erstatningsutmåling ved kraftlinjebygging er engangserstatning. Dette prinsippet benyttes også i forbindelse med annen utbygging av infrastruktur slik som vei og jernbane.

AEN visert til vedlagt notat «Behov for kraftledninger Bøylestad - Eyde» unntatt offentlighet.

Figur 4. Naturtyper kartlagt av Norconsult 2021 er registrert som røde områder. Nøkkelbiotoper etter Miljøregistreringer i skog er markert med blå polygoner.

9.10 Nils Lyngroth

Jeg synes starten på planleggingen av nye linjer og ny tomt til koblingsstasjon fikk en veldig dårlig start. Dette fordi Agder Energi valgte å ikke informere meg som grunneier om dette. Brukte også veier de ikke har noe som helst veiretter til. Det minste man kan forlange er at det gis informasjon før befaringer starter.

Kommentar AEN: AEN sendte ut et brev til alle grunneiere med varslet oppstart av planarbeidet den 11. mai 2021. AEN har beklaget ovenfor Lyngroth at det ble foretatt befaringer i oppstarten av prosjektet, før brevet ble sendt ut.

9.11 Svein Rangval Bøylestad

Min eiendom har blitt gradvis berørt av linjetraseer og kraftanlegg over mange år, historisk går det helt tilbake til etableringen av Bøylefoss Kraftstasjon på begynnelsen av 1900-tallet. Alternativet med trase øst for Eikelandsknattet vil føre til minst negativ påvirkning og for min eiendom vil det være et ønsket valg.

Etableringen av ny nettstasjon og linjetrase vil antagelig føre til økt trafikk og aktivitet i området. Jeg ber om at det vurderes å utbedre punkter på eksisterende vei, Bøylestadveien, for en trygg og sikker ferdsel. I tillegg vil jeg peke på at anleggstransport inn fra Hersel og fra Brekka med stor fordel kan kobles sammen da avstanden på eksisterende skogsbilveier fra hver side er kort. Dette vil kunne fordele transportmengden og ta ned total bruk Herselveien/Brekkeveien. Dette vil for ettertiden også kunne gi en positiv gevinst for skogeiendommene i nærheten.

Kommentar AEN: AEN mener at Bøylestad veien har tilstrekkelig standard til å dekke behovet for transport i forbindelse med ledningsbyggingen. AEN vil vurdere behovet for trafikkisikringstiltak i forbindelse med MTA planen.

Når det gjelder mulig sammenkobling av skogsbilveiene mellom Froland og Brekka er dette et omfattende arbeid som ikke kan forsvares i forhold til byggingen av kraftledningen. AEN har gjort detaljerte kartlegginger av alle veier og traktorveier som er planlagt brukt. Enkelte av disse er det behov for å gjøre mindre vedlikeholdstiltak på før bruk. AEN har i løpet av høsten sendt ut veinotat til de enkelte grunneiere/veilag dette gjelder, med våre vurderinger av tilstand og behov for vedlikehold. Dette arbeidet er ikke ferdig (traktorveier), og vil fortsette ut i 2023.